

УДК 796.05:053.2

Г.П.Грибан, Л.М.Мірошник, С.Г.Рожкова

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЯК ЗАСІБ ПОЛІПШЕННЯ ДИСЦИПЛІНОВАНOSTІ ТА УСПІШНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ

/На прикладі роботи Житомирської ДЮСШ при школі-інтернаті для дітей-сиріт/

Стаття знайомить із деякими питаннями спільної роботи колективу дитячо-юнацької спортивної школи з вихователями та вчителями школи-інтернату для дітей-сиріт. Розглядаються питання впливу систематичних занять фізичною культурою і спортом на стан здоров'я та поведінку дітей, активізацію їх розумової діяльності, формування позитивних рис характеру та особистості підлітка.

У “Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні” зазначалось, що внаслідок недостатньої уваги до питань фізичного виховання в сім'ях, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних і вищих навчальних закладах не задовольняється природна біологічна потреба дітей, учнівської та студентської молоді в руховій активності. Як наслідок - 80% дітей і підлітків мають різні відхилення у фізичному розвитку, а кожен четвертий юнак у останні роки за станом здоров'я не призивається на військову службу. З кожним роком зменшуються державні інвестиції на утримання дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а профспілкові організації взагалі перестали цікавитись проблемами розвитку фізичної культури і спорту серед дітей та підлітків.

На тлі всіх негараздів, які відбуваються в суспільстві, в Житомирській області збережено 38 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, у яких навчається 12,6 тисяч дітей.

Дві такі школи працюють при Житомирській та Радомишльській школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Окрім вихованців інтернату, в цих ДЮСШ тренуються учні з навколишніх шкіл.

У Житомирській ДЮСШ на трьох спортивних відділеннях навчається 530 учнів. Розклад занять ДЮСШ складений таким чином, щоб для учнів з першого по шостий клас активна рухова діяльність на тиждень дорівнювала 8 годинам, а в старших - 10-12 годинам.

Медицинські обстеження та педагогічні спостереження показали, що в останні роки завдяки такій руховій активності значно поліпшився стан здоров'я вихованців інтернату. Так, у дошкільному відділенні протягом 1997 року не було жодного випадку простудного захворювання, значно зменшилась кількість таких захворювань і серед дітей шкільного віку. Майже кожного року понад 30 учнів позбавляється різних вад своєї постави. За роки сумісної праці тренерів ДЮСШ з вихователями та учителями успішність вихованців підвищилась з 78% у 1992 році до 92% у 1997 році, що підтверджує теоретичні положення вчених. Окрім того, на заняттях фізичними вправами (особливо художньою гімнастикою, спортивною аеробікою) учням доводиться запам'ятовувати не тільки значну кількість різноманітних рухів, але й послідовність їх виконання, що позитивно впливає на розвиток як моторної, так і оперативної пам'яті.

Систематичні заняття фізичною культурою та спортом, а особливо іграми, вимагають від учнів уміння сприймати значну кількість інформації, аналізувати її, приймати правильне рішення у процесі рухових дій у незвичних умовах, і все це проходить на фоні гострого дефіциту часу. Таким чином, обставини, які складаються, вимагають від учня у стислі строки перебрати та проаналізувати значну кількість варіантів виконання рухової дії, яка б відповідала конкретно даному завданню.

Вироблені вміння аналізу та синтезу одержаної інформації в нестандартних умовах накладаються на вміння та здібності дітей до навчання, про що свідчить той факт, що більшість кращих спортсменів школи-інтернату навчається на “добре” та “відмінно”.

Для досягнення результату спортсмен, переборюючи часом нестерпний біль та втому, примушує себе десятки, а то і сотні разів повторювати одну і ту ж вправу, що також, як показали спостереження, підтверджує перенесення умінь та навичок неполегливої праці, набутих у ДЮСШ, в навчальний процес, впливає на засвоєння знань та формування навчальних умінь та навичок.

Тренерсько-викладацький склад спортивної школи майже на кожному занятті створює проблемні ситуації, які, в свою чергу, вимагають від учнів творчого підходу до вирішення поставлених завдань.

Проведені контрольні змагання та тестування засвідчили, що фізична підготовленість вихованців інтернату, відповідно до “Державних тестів і нормативів оцінок фізичної підготовленості населення України” знаходиться між “четвіркою” та “п'ятіркою”. Так, у дівчат 3го-класу кількість підтягування на високій перекладині становить 4 рази, у хлопчиків - 8 разів, згинання та розгинання рук в упорі лежачи складає у дівчат 14 разів, у хлопчиків - 18 разів. По інших вікових групах одержані аналогічні результати.

Виходячи з вислову родоначальника сучасних Олімпійських ігор П'єра де Кубертена “Спорт – засіб, з допомогою якого - можна викликати як самі благородні, так і самі низинні пристрасті... І які в однаковій

мірі можуть служити і зміцненню миру, і підготовці до війни”, тренерський склад ДЮСШ з допомогою “дій і вчинків” позитивно впливає на формування особистості, рис її характеру та звичок.

На відміну від міських ДЮСШ, в яких зібрані діти з різних шкіл, тренери, які працюють із вихованцями інтернату, мають більше можливостей для впливу на формування особистості підлітка, оскільки ця робота проводиться в тісній співдружності з вихователями та вчителями, що дає можливість в однаковій мірі впливати як на пізнавальну, так і на емоційно-вольову сферу учня.

Організація навчально-тренувального процесу з класом дає можливість тренеру не тільки цікавитись, відвідуючи уроки, загальною успішністю своїх вихованців, а й впливати на їх ставлення до навчання. І саме це допомогло ряду учнів, у яких була погана поведінка і незадовільні оцінки, значно покращити трудову дисципліну і навчання, підвищити працездатність. Цьому сприяло і те, що тренер, працюючи з кожним учнем окремо, створює відповідні умови для реалізації потреб дитини в руховій діяльності, підбирає для кожного (з урахуванням індивідуальних особливостей) фізичні вправи і завдання. Саме тренер разом з учнем за допомогою різноманітних фізичних вправ доповнюють недостатню рухову діяльність до оптимального рівня, позитивно впливаючи на подальший розвиток дитини. Окрім того, такі відносини між тренером і учнями сприяли тому, що діти стали більше прислуховуватись до порад та зауважень дорослих. За час спільної роботи колективів ДЮСШ та інтернату у вихованців значно підвищилась трудова дисципліна, зникли правопорушення, в певній мірі покращилось навчання і стосунки між ними.

Проведені нами наукові спостереження та замірювання показали, що вихованці інтернату стали краще орієнтуватись у складних ситуаціях, більше співчужають та розуміють у порівнянні з дітьми, які виховуються вдома, у них гармонійно розвиваються різні типи пам'яті.

Проведене серед вихованців школи-інтернату анкетування показало, що 97,1% учнів подобаються заняття зі спортивної аеробіки, акробатики та баскетболу, 99,3% учнів систематичні заняття в ДЮСШ допомогли поліпшити результати навчальної діяльності, 67,0% відмітили, що вони відчували впевненість у своїх можливостях та силі.

Лише від 0,7% до 2,1% опитаних учнів свої погані показники у навчанні пояснили зайнятістю тренувальними заняттями.

Кількісний показник зростає в міру збільшення віку дітей: - це пояснюється низкою як об'єктивних, так і суб'єктивних причин, над викоріненням яких потрібно працювати як самій дитині, так і школі та суспільству.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що:

а) творча співпраця працівників ДЮСШ та інтернату позитивно впливає не тільки на стан здоров'я, фізичний розвиток і фізичну підготовленість вихованців, а й активно сприяє формуванню особистості, її світогляду, окремих рис характеру, її відносин у колективі;

б) систематичні цілеспрямовані заняття фізичною культурою та спортом сприяють підвищенню інтелектуального рівня учнів, їх працездатності, умінню переборювати різні труднощі, допомагають у навчанні;

в) регулярні заняття в ДЮСШ, участь у різних змаганнях, показових виступах прищеплюють учням навички з особистої та суспільної гігієни, виховують позитивні естетичні смаки, сприяють формуванню дисциплінованості, цілеспрямованості, наполегливості та завзятості, а ще формуванню витримки і самовладання, рішучості та сміливості;

г) систематичні планові заняття фізичною культурою та спортом необхідно проводити у всіх загальноосвітніх школах, для цього потрібно збільшити кількість годин на фізичну культуру або відкрити групи ДЮСШ з видів спорту, яким характерне значне рухове й емоційне навантаження.

Грибан Григорій Петрович - кандидат педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання Житомирської державної агроєкологічної академії.

Наукові інтереси:

- психологічна підготовка спортсменів у циклічних видах спорту;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів сільськогосподарських учбових закладів.

Мірошник Леонід Михайлович- директор дитячо-юнацької спортивної школи при школі-інтернаті для дітей-сиріт м. Житомира.

Наукові інтереси:

- розробка та конструювання тренажерів і контролюючих приладів;
- взаємозв'язок оперативного і тактичного мислення в спорті;
- розробка нестандартних уроків з фізкультури для учнів молодших класів.

Рожкова Світлана Григорівна- завідувача кабінетом інтернатних установ обласного інституту удосконалення вчителів.

Наукові інтереси:

- активні форми підвищення педагогічної майстерності педагога в системі методичної роботи